

PLAN STRATEGIC DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ 2026-2030

Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca

Preambul

România este un stat multietnic și multicultural, în care sunt recunoscute oficial existența a 20 de minorități naționale, aceștia reprezentând 10.7 % din populația care și-a declarat etnia la RPL 2021 (informațiile despre etnie fiind disponibile pentru 87% din totalul populației), între care cele mai numeroase sunt comunitățile maghiară și romă. Această diversitate a naționalităților constituie o bogăție națională, un patrimoniu viu care contribuie la pluralismul și vitalitatea culturii și societății românești. De-a lungul istoriei, aceste comunități au modelat identitatea României, aducând contribuții semnificative în domenii precum educația, știința, arta, religia, economia, s.a.

Constituția României garantează drepturi importante pentru minoritățile naționale: utilizarea limbii materne în administrație și în justiție, acces la educație în limba proprie, dreptul la reprezentare parlamentară și sprijin pentru păstrarea identității culturale.

Un sistem coerent de protecție a minorităților nu este doar o obligație constituțională și internațională, ci o necesitate socială și democratică, pentru a asigura coexistența pașnică între grupurile etnice, prevenirea tensiunilor interetnice și a radicalizării, apărarea drepturilor omului și consolidarea democrației și păstrarea moștenirii culturale a fiecărui grup etnic.

În lipsa unui astfel de cadru, minoritățile riscă să fie excluse, iar coeziunea socială - pusă în pericol.

Protecția minorităților naționale nu este un gest de toleranță sau concesie, ci o datorie democratică. Este o expresie a respectului pentru demnitatea umană și un pilon al unei societăți moderne, europene, care se construiește pe baza unității în diversitate.

România are șansa de a deveni un model în regiune, demonstrând că diversitatea nu este o amenințare, ci o resursă, dar aceasta se poate realiza doar prin angajament real, politici publice coerente și voință politică.

Prezentare: Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca

Institutul s-a înființat prin Ordonanța Guvernului 121/2000, aprobată prin Legea 396/2001, funcționează conform prevederilor Hotărârii Guvernului 893/2007 și funcționează la Cluj-Napoca, ca instituție publică, cu personalitate juridică în subordinea Guvernului și în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice.

ISPMN este singurul institut de cercetare care se ocupă de studierea tuturor minorităților naționale din România, remarcându-se în cei peste 17 ani de funcționare ca un institut cu expertiză consolidată în domeniul minorităților naționale. Datorită unei echipe de cercetare multidisciplinare beneficiază de recunoaștere națională și internațională, are parteneriate solide și face parte din rețele relevante de cercetare la nivel internațional.

Echipa multidisciplinară de cercetători științifici a dovedit angajament, interes constant pentru studiu și cercetare în domeniul minorităților naționale, și performanță, abordând teme de interes, actuale și importante pentru susținerea și promovarea valorilor unei societăți moderne și democratice. Cercetătorii ISPMN organizează evenimente cu caracter național și internațional, participă la conferințe internaționale cu lucrări științifice, în proiecte și rețele de lucru internaționale, valorificând experiența internațională pe plan național și ducând

experiența națională la nivel internațional. Totodată, participă la elaborarea unor documente importante, rapoarte, strategii naționale și locale, la ateliere și conferințe desfășurate în spațiul școlar. De asemenea, cercetătorii ISPMN colaborează cu universitățile din țară și străinătate pentru găzduirea stagiilor de practică ale studenților, cu școli doctorale, îndrumând și pregătind tineri cercetători în vederea elaborării tezelor de doctorat și participă ca membri în comisiile de susținere publică ale tezelor de doctorat, contribuind, astfel, la formarea tinerilor cercetători. Nu în ultimul rând, cercetătorii Institutului sunt prezenți în spațiul public, cu ocazia unor evenimente și manifestări publice, dar și în mass media cu mesaje și puncte de vedere documentate științific privind situația minorităților naționale din România, subliniind că protejarea lor nu este doar o obligație legală, ci o responsabilitate istorică și culturală. Un sistem de protecție al minorităților naționale este esențial pentru respectarea drepturilor omului, garantarea echității și justiției sociale, menținerea păcii și a stabilității democratice, dezvoltarea unei societăți pluraliste, incluzive și sustenabile. În lipsa unui asemenea sistem, există riscul de marginalizare, tensiuni sociale și regres democratic.

ISPMN a înființat propria editură în anul 2009 pentru a încuraja și dezvolta publicațiile de nișă, completând peisajul editorial național prin intermediul unor volume cu caracter științific care ilustrează fragmente din istoria socială a minorităților naționale din România, fie la nivelul unor studii de caz, fie la nivelul unor analize sociologice, demografice și antropologice. Datorită tematicilor, autorilor interni și externi ISPMN, dar și exigenței unei echipe editoriale avizate în a edita astfel de materiale, Editura ISPMN a fost acreditată de către Consiliul Național al Cercetării Științifice, având categoria B pe domeniul Istorie și Studii culturale. Publicațiile Editurii ISPMN se bucură de o largă audiență în rândul specialiștilor, la nivel național și internațional, a comunităților minorităților naționale din România, a decidenților la nivel național și a mediului academic.

Biblioteca ISPMN, al cărei catalog este disponibil online, are o bogată colecție de literatură în domeniul științelor sociale (sociologie, antropologie, politologie, sociolingvistică), cu accent pe relații interetnice, naționalism și etnicitate, drepturi ale minorităților etnice și migrație, literatură de specialitate despre romi (istoria romilor, romii din România, studii interdisciplinare, lingvistica limbii romani etc.), reviste de specialitate, rapoarte și materiale audiovizuale.

Biblioteca participă în proiectul național Anelis, care asigură accesul cercetătorilor la literatura de specialitate.

În contextul resurselor financiare limitate pentru cercetare aplicativă și infrastructură parțial depășită, și având în vedere subfinanțarea generală a cercetării în România, dar și polarizarea

discursului public privind diversitatea etnică, Institutul se orientează către accesarea unor finanțări europene axate pe incluziune socială și diversitate culturală, cooperare transfrontalieră, interes politic și social crescut pentru temele identitare.

MISIUNE

Misiunea Institutului este definită în documentele de înființare și funcționare: studierea și cercetarea inter și pluridisciplinară a păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice, aspectelor sociologice, istorice, culturale, lingvistice, religioase sau de altă natură ale minorităților naționale și ale altor comunități etnice din România.

Viziune

Dezvoltarea unui cadru științific de excelență în cercetarea fundamentală dedicată minorităților naționale, care să contribuie activ la o societate pluralistă, incluzivă și informată.

Valori fundamentale în cercetarea minorităților naționale

Respect pentru diversitate și drepturi culturale - Angajamentul față de pluralism, multiculturalism și recunoașterea valorii fiecărei identități etnice.

Rigurozitate științifică și integritate academică - Aplicarea metodelor de cercetare validate și respectarea standardelor etice în toate etapele cercetării.

Participare și incluziune comunitară- Implicarea activă a membrilor comunităților minoritare în procesul de cercetare (principiul „nimic despre noi fără noi”).

Transparență și responsabilitate publică- Comunicarea deschisă a rezultatelor cercetării și asumarea impactului social al acesteia.

Neutralitate politică și independență academică- Evitarea instrumentalizării cercetării în scopuri ideologice sau partizane.

Interculturalitate și dialog- Promovarea înțelegerii reciproce între majoritate și minorități, prin cercetare bazată pe empatie și respect.

Considerăm că aceste valori creează fundația pentru o comunitate democratică, stabilă și rezilientă.

Priorități strategice

1. Identitate, memorie colectivă și patrimoniu cultural

- Studiul formelor de conservare și transformare a identităților etnice în contextul modernizării și globalizării.
- Cercetarea patrimoniului cultural tangibil și intangibil al minorităților naționale .
- 2. Educația și drepturile lingvistice ale minorităților
 - Analiza politicilor educaționale privind învățământul în limbile minorităților.
 - Studiul barierelor lingvistice și al accesului la educație de calitate.
- 3. Incluziune socială, inegalitate și mobilitate
 - Cercetarea inegalităților sociale și economice care afectează comunitățile minoritare.
 - Evaluarea politicilor de incluziune și a impactului intervențiilor publice sau private.
- 4. Participarea politică și reprezentarea minorităților
 - Studiul mecanismelor de participare civică și electorală.
 - Analiza reprezentării minorităților în instituții locale, naționale și europene.
- 5. Dinamicile interetnice și percepțiile majoritate-minoritate
 - Investigarea atitudinilor sociale față de minorități și a relațiilor intercomunitare.
 - Studiul stereotipurilor, discursului urii și al strategiilor de combatere.
- 6. Migrație, diasporă și identitate transnațională
 - Impactul migrației asupra comunităților minoritare.
 - Forme de identitate duală, remitențe culturale și apartenență transnațională.
- 7. Digitalizarea, media și reprezentarea minorităților
 - Analiza reprezentărilor minorităților în media tradițională și digitală.
 - Studiarea utilizării tehnologiei de către comunitățile minoritare pentru exprimare identitară.

OBIECTIV STRATEGIC 1: Consolidarea capacității de cercetare științifică

Obiectiv specific 1.1: Dezvoltarea direcțiilor de cercetare interdisciplinară și transnațională

Direcții de acțiune:

- Formarea de grupuri tematice de cercetare interdisciplinară.
- Parteneriate internaționale pentru proiecte comparative și proiecte complementare.
- Accesare de fonduri europene (Horizon Europe, EEA Grants etc.).

Obiectiv specific 1.2: Creșterea producției științifice și a impactului academic

Direcții de acțiune:

- Publicarea în reviste indexate internațional.

- Dezvoltarea unei platforme proprii / secțiune specială pe pagina web proprie de publicare open-access.
 - Organizarea unei conferințe internaționale anuale, tematica fiind aleasă anual.
 - Planificare editorial anuală, publicații în Editura proprie, Autori interni sau externi ISPMN
 - Dezvoltarea și diversificarea bazelor de date
-

OBIECTIV STRATEGIC 2: Transferul de cunoaștere și relația cu societatea

Obiectiv specific 2.1: Valorificarea rezultatelor cercetării în politicile publice și în spațiul public

Direcții de acțiune:

- Elaborarea de rapoarte și policy briefs pentru decidenți.
- Organizarea de dezbateri și consultări publice.
- Participarea la grupuri de lucru interinstituționale.
- Prezentări, prelegeri pentru un public larg, nespecializat

Obiectiv specific 2.2: Creșterea vizibilității și a comunicării științei către publicul larg

Direcții de acțiune:

- Campanii de diseminare prin media și rețele sociale.
 - Producerea de conținut multimedia accesibil (podcasturi, documentare).
 - Programe educaționale pentru școli despre diversitate.
 - Publicarea de eBook-uri în cadrul editurii proprii, open-access, disponibile online.
 - Digitalizarea publicațiilor anterioare și conversia în formate moderne (ePub, PDF interactiv).
 - Continuarea unor publicații editoriale bilingve și identificarea unor posibile alte platforme pentru integrarea acestora
 - Digitalizare fond de documente și arhive
-

OBIECTIV STRATEGIC 3: Dezvoltarea resurselor umane și a oportunităților de carieră

Obiectiv specific 3.1: Aplicarea principiilor de recrutare, selecție, evaluare și promovare, în acord cu legislația națională, regulamentele și procedurile interne ale ISPMN și prevederile Cartei Europene a Cercetătorilor

Direcții de acțiune:

- Formarea continuă a cercetătorilor
- Evaluarea profesională periodică, în conformitate cu prevederile legale actuale și regulamentele ISPMN și Promovare profesională.
- Monitorizarea satisfacției și nevoilor profesionale.
- Sprijin profesional, incluzând diverse oportunități care privesc dezvoltarea carierei: organizare evenimente științifice, participare la conferințe, stagii de cercetare, etc
- Asigurare acces la literatura de specialitate (biblioteca ISPMN, online)
- Monitorizarea aspectelor privind Etică și Buna Conduită, conform codului de etică al ISPMN
- Continuarea aplicării transparenței în procesele de recrutare, selecție, evaluare și promovare (HRS4R).

Obiectiv specific 3.2: Atragerea și formarea tinerilor cercetători

Direcții de acțiune:

- Lansarea de burse pentru doctoranzi/postdoctoranzi.
 - Lansare apeluri pentru atragere publicații în Editura ISPMN - teze de doctorat tematică minorități naționale
 - Dezvoltare parteneriate cu universități. Programe de mentorat și stagii de practică.
 - Sprijin pentru mobilitatea internațională.
-

OBIECTIV STRATEGIC 4: Consolidarea capacității administrative și manageriale

Obiectiv specific 4.1: Modernizarea managementului instituțional

Direcții de acțiune:

- Digitalizarea unor procese administrative.
- Formarea profesională a personalului administrativ.
- Implementarea unui sistem de planificare strategică și indicatori de performanță.

Obiectiv specific 4.2: Diversificarea surselor de finanțare și sustenabilitatea financiară

Direcții de acțiune:

- Atragere de fonduri, identificare finanțare, elaborare cereri de finanțare.
- Parteneriate cu instituții publice și private.
- Servicii de consultanță științifică pentru terți.

Obiectiv specific 4.3: Modernizarea infrastructurii de cercetare și digitalizare a activității științifice și administrative

Direcții de acțiune:

- Audit al infrastructurii și plan de modernizare.
- Achiziții de software și echipamente de cercetare (SPSS, NVivo, GIS etc.).
- Crearea unui centru digital de arhivare dedicat minorităților.
- Amenajarea unor hub-uri moderne de cercetare colaborativă.
- Dezvoltarea și îmbunătățirea Platformei online și a paginii web a ISPMN